

Джон Фаулз Колекціонер

*Que fors aus ne le sot
riens nee¹ .*

**Марія Французька.
Шато Вержі**

1

Коли вона поверталася зі школи на канікули, я, бувало, бачив її майже щодня, бо їхній дім стояв навпроти ратуші Еннекса. Вони з молодшою сестрою багато гуляли, часто з хлопцями, які, звичайно, мені не подобалися. Коли я мав хвилину, вільну від тек і бухгалтерських книг, то стояв коло вікна, дивився на дорогу з-за візерунків на вікні й інколи бачив її. Увечері я записував це в щоденник спостережень, спочатку позначаючи її X, а відтак — коли дізнався її ім'я — М. Кілька разів я бачив її і тоді, коли був на вулиці. Одного разу я стояв

¹ «Ніхто не знав про це, крім них двох» (*старофр.*). — Тут і далі прим. пер., якщо не вказано інше.

просто за її спиною в черзі до громадської бібліотеки на Кроссфілд-стрит. Вона жодного разу не поглянула на мене, але я бачив її спину та довгу косу. Коса була дуже світла, шовкова, наче кокон строкатки. Вона майже сягала талії; іноді дівчина закидала її на груди, інколи на спину. Бувало, вона підбирала її догори. Лише один раз до того, як вона стала моєю гостею, я мав щастя бачити цю косу розпущеною — мені просто подих перехопило, така вона була прекрасна, неначе русалка.

Іншого разу — якимось у суботу, коли я їздив до Музею природничої історії, - ми поверталися одним потягом. Вона сиділа через три крісла попереду й навскіс і читала книжку, тож я міг спостерігати її тридцять п'ять хвилин. Коли я її бачив, то почувався, немовби ловлю якийсь рідкісний екземпляр. Наприклад, жовтянку лугову. Я завжди думав про неї так — тобто словами на зразок «невловна», «рідкісна» і «надзвичайно вишукана» — не така, які усі інші, навіть гарні. Для справжнього знавця.

Того року, коли вона ще не закінчила школу, я не знав, хто вона, знав тільки, що її батько — доктор Грей, ще якимось підслухав на засіданні Ентомологічного товариства, що її мати п'є. Якимось у крамниці я чув, як її мати розмовляє, в неї були претензійний голос і типова зовнішність питущої жінки, забагато косметики і таке інше.

Ну і ще одного разу в місцевій газеті написали про те, що вона виграла стипендію, і про те, яка вона розумна, і її ім'я виявилось таким самим прекрасним, як і вона, — Міранда. Тож я дізнався, що вона поїхала до Лондона вивчати малярство. Ця стаття справді багато змінила для мене. Здавалося, ми стали ближчими, хоча, власне, ми ще не були знайомі.

Не можу описати, що це було, але, щойно вперше її побачив, я зрозумів — вона єдина така. Звичайно, я не божевільний і розумію, що то була просто мрія — і завжди була б, якби не гроші. Я часто фантазував про неї, уявляв, як би ми зустрілися, як я робив би щось таке, чим вона захоплювалася, як одружувався б з нею і таке інше. Нічого непристойного, і так тривало до того часу, про який розповім згодом.

Вона малювала свої картини, а я доглядав свою колекцію (так мені мріялось). У всіх мріях вона любила мене і мою колекцію, робила з неї кольорові замальовки; ми працювали разом у красивому сучасному будинку, у великій кімнаті з отаким, як зараз роблять, великим вікном. Уявляв я й засідання Ентомологічного товариства в тій кімнаті, де я не затинався і не мовчав увесь час, а ми були блискучими господарями. Вона була така гарна зі своїм світлим волоссям і сірими очима, і,

звичайно, усі решта чоловіків просто зеленіли від заздрощів.

Не такі безхмарні мрії про неї в мене бували лише тоді, коли я бачив її з молодим чоловіком, таким собі галасливим випускником приватної школи зі спортивною машиною. Одного разу я стояв за ним у черзі до каси в банку «Баркліз» і чув, як він сказав: «Дайте-но мені все п'ятірками», — а жарт полягав у тому, що йому мали видати лише десять фунтів. Усі вони так поводяться. Ну й бачив я, як інколи вона сідала в його машину, а іноді в місті бачив їх у тій машині обох. У такі дні я майже не розмовляв із колегами і не писав про Х у своєму щоденнику ентомологічних спостережень (це все було до її переїзду в Лондон, тоді вона його залишила). У такі дні я дозволяв собі недобрі фантазії. У них вона плакала і зазвичай стояла на колінах. Одного разу я уявив, що дав їй ляпаса: таке я бачив колись у телевіставі. Мабуть, тоді це все й почалося.

Мій батько загинув за кермом. Мені тоді було два роки. Це сталося 1937 року. Він був п'яний, тітка Енні завжди казала, що до пияцтва його довела моя мати. Мені ніколи не розповідали, що насправді сталося, але невдовзі після того вона кудись поїхала і залишила мене на тітку, вона просто хотіла розвіятися. Двоюрідна сестра Мейбл якось мені сказала (у дитинстві, під час сварки), що

моя мати була вуличною жінкою і втекла з іноземцем. Я тоді був дурненький, то пішов просто до тітки Енні і спитав; тож коли вона мала що приховувати, то, звичайно, приховала. Зараз мені байдуже, жива вона чи ні, я не хочу її зустріти, мене вона не цікавить. Тітка Енні завжди дуже розлого казала, мовляв, поїхала — і нехай, і я з нею згодний.

Тож мене виховували тітка Енні і дядько Дик разом зі своєю дочкою Мейбл. Тітка Енні була старшою сестрою мого батька.

Дядько помер, коли мені було п'ятнадцять. Це сталося 1950 року. Ми ходили на річку Тринг рибалити, а я, як завжди, десь відійшов зі своїм сачком і все таке. Коли я схотів їсти і прийшов туди, де його залишив, там зібралася юрба. Я подумав, що він спіймав велику рибу. Але в нього стався інсульт. Його принесли додому, але відтоді він уже не промовив ані слова і майже нікого не впізнавав.

Ті дні, які ми проводили разом, — не те що зовсім разом, бо я зазвичай десь бродив, поповнюючи колекцію, а він сидів над вудкою, але ми завжди удвох обідали і йшли на річку й назад — оці дні (після тих, про які я скоро розповім), безумовно, були найкращими в моєму житті. Тітка Енні й Мейбл зневажливо ставилися до моїх метеликів, коли я був малий, але дядько Дик завжди

був на моєму боці. Він радів вдалим поповненням моєї колекції. З такими самими почуттями, як і я, він спостерігав, як із лялечки виходить імаго, розправляє крила, дає їм обсохнути, обережно випробовує їх; він і надав мені місце у своєму сарайчику для банок із гусеницями. Коли я виграв аматорський приз за колекцію німфалід, дядько по секрету від тітки Енні дав мені фунт. Ну, я продовжувати не буду — дядько Дик був мені як батько. Тримаючи в руках чек від тоталізатора, саме про нього, крім, звичайно, Міранди, я подумав передусім. Я купив би йому найкращі вудки й рибальське знаряддя, та взагалі що завгодно. Але не судилося.

Я почав робити ставки на тоталізаторі з того тижня, коли мені виповнилося двадцять два. Щотижня я ставив п'ять шилінгів. Старий Том і Кратчлі, які працювали зі мною у відділі податків, разом із деякими з дівчат складались і робили велику ставку, закликаючи мене долучитись, але я лишався самотнім вовком. Мені ніколи не подобався ні старий Том, ні Кратчлі. Старий Том — лицемір, він весь час говорить про місцевий уряд і підлещується до містера Вільямса, міського скарбничого. А в Кратчлі тільки бруд на думці, і він садист, він ніколи не оминає нагоди поглузувати з мене й мого захоплення, особливо перед дівчатами. «Фред утомився — усі вихідні прогуляв із

капустянками!» — казав він. Або: «З яким це нічним метеликом я вас бачив учора ввечері?»

Старий Том на таке гигакав, і Джейн, подружка Кратчлі з відділу санітарного контролю, теж. Вона була цілковитою протилежністю Міранді. Я завжди терпіти не міг вульгарних жінок, особливо дівчат. Так що я робив ставки самостійно, як уже було сказано.

Чек прийшов на 73 091 фунт стерлінгів і скількись там шилінгів та пенсів. Щойно у вівторок люди з тоталізатора підтвердили, що все гаразд, я зателефонував містеру Вільямсу. Я відчув, як він лютиться, що я отак від нього йду, хоча спочатку він сказав, ніби дуже радий за мене, що, напевне, всі за мене раді, і це, звичайно ж, було неправдою. Він навіть запропонував мені зробити внесок у муніципальну позику під 5%! Дехто в магістраті геть позбавлений почуття міри.

Я зробив те, що мені порадили працівники тоталізатора: переїхав просто до Лондона з тіткою Енні та Мейбл на той час, поки в містечку все заспокоїться. Я надіслав старому Томові чек на 500 фунтів і попросив його поділитися з Кратчлі та іншими. Я не відповів на їхні листи з подяками. Вони, певна річ, подумали, що я негідник.

Єдиною ложкою дьогтю в цьому була Міранда. Вона була вдома на канікулах, коли я виграв, і я побачив її тільки вранці тієї вирішальної

суботи. Весь цей час, поки я тринькав гроші в Лондоні, я думав, що, мабуть, більше ніколи її не побачу; тепер я став багатий, став вигідним женихом; і знову я подумав, що це все дурниці, бо люди одружуються з кохання, особливо такі дівчата, як Міранда. Іноді я думав, що вже забуду її. Але не можна забути спеціально, це може хіба що саме статися. Тільки зі мною цього не сталося.

Якщо ви людина корислива й аморальна, яких сьогодні більшість, то, напевне, маючи гроші, ви б могли неабияк провести час. Тільки от маю сказати, що я таким ніколи не був; мене навіть у школі жодного разу не карали. Тітка Енні була нонконформісткою², вона ніколи не змушувала мене ходити до церкви тощо, але я виховувався у відповідній атмосфері, хоча дядько Дик, бувало, тихцем ходив до паба. Тітка дозволила мені курити після численних сварок, коли я повернувся з армії, але їй ніколи це не подобалося. Навіть щодо всіх тих грошей вона все казала, що витратити їх суперечить її принципам. Але Мейбл конфіденційно вплинула на неї: одного дня я чув, як вона з нею розмовляє. І в кожному разі, я сказав, що це мої гроші і мій талан, тож коли їй це подобається — хай бере скільки хоче, а коли не подобається —

² Одна з течій англіканської церкви.

хай не бере, та й узагалі, в нонконформізмі нічого немає проти подарунків.

Я веду до того, що, власне, раз чи двічі трохи напивався, коли служив у фінансовому корпусі, особливо в Німеччині, але ніколи не мав ніякої справи з жінками. Я про жінок і не думав, доки не зустрів Міранду. Я знаю, в мені немає нічого такого, що люблять дівчата; я знаю, що з ними все добре виходить у таких, як Кратчлі, котрий, на мою думку, є звичайнісіньким грубіяном. Деякі дівчата там, в Еннексі, такими очима на нього дивилися — глянути гидко. Це щось таке грубе й тваринне, чим природа мене обділила від народження. (І я радий, що обділила: на мою думку, коли б таких, як я, було більше, світ став би кращим.)

Коли ви не маєте грошей, вам завжди здається, що з ними ваше життя суттєво зміниться. Я не хотів більше, ніж мені належало, нічого понад це, але в готелі одразу помітив: зовні люб'язний персонал насправді глибоко мене зневажав за те, що я маю гроші й не знаю, що з ними робити. Позаочі вони ставилися до мене як до того, ким я був, — дрібного канцелярського службовця. Від розкидання грошима жодної радості не було. Щойно я починав із ними розмовляти, я себе видавав. Їхній погляд казав: нас не обдуриш, ми знаємо, хто ти такий, чи не пішов би ти туди, звідки взявся.

Пам'ятаю, як ми одного разу пішли вечеряти до шикарного ресторану. Він був у списку, який нам дали люди з тоталізатора. Страви були гарні, але я майже не відчував смаку: ці люди так на нас дивились, і ці запобігливі офіціанти-іноземці, і всі: здається, вся зала дивилася на нас згори вниз, бо ми виховані не так, як вони. Кілька днів тому я прочитав статтю про класові справи — я б міг їм дещо про це сказати. Якщо мене спитати, то я скажу: Лондон влаштований для людей, які можуть поводитися, як випускники приватних шкіл, і ви нікуди не потрапите, якщо у вас немає такої вродженої манери і претензійного голосу, — я маю на увазі Лондон багатих людей, Вест-Енд, звичайно.

Одного вечора — це було після того ресторану, я почувався пригнічено — я сказав тітці Енні, що хочу погуляти, так і вчинив. Гуляючи, я відчув, що хотів би жінку, тобто що я можу відчути, що хочу, тож я зателефонував за номером, який мені дали на церемонії вручення. Якщо захочете трохи зрозуміло чого, пояснив чоловік, котрий його дав.

Жінка сказала: «Я зайнята». Я спитав, чи знає вона ще такі номери, і вона дала мені два. То я сів на таксі і поїхав на адресу другої. Що відбулося, розповідати не буду, але нічого путнього там не було. Я дуже нервувався, намагався вдати, що я все

про те знаю, і, звичайно, вона це розуміла, вона була стара і жахлива-жахлива. Я маю на увазі і те, як брудно вона поводитись, і її вигляд. Вона була несвіжа, звичайна. Такий екземпляр у колекцію ніхто б не взяв. Я думав: а що, коли б Міранда так мене побачила? Тож, як я вже сказав, я спробував, і мені не сподобалося, та я й не дуже старався.

Я не з тих пробивних і грубих, ніколи таким не був, у мене, як то кажуть, завжди були високі поривання. Кратчлі, бувало, казав, що зараз усюди треба вміти пробитись, і додавав: он поглянь на старого Тома, куди підлещування його привело. Кратчлі бував дуже фамільярним, аж занадто, як на вашого покійного слугу, як я вже казав. Хоча він умів і підлизуватися, коли з цього була вигода, наприклад до містера Вільямса. Додайте життя, Клеггу, казав мені містер Вільямс, коли я працював у довідковому відділі. Ви усміхніться, люди це люблять, пожартуйте інколи, чи що, казав він, — не всі ми з таким талантом народжуємося, як, наприклад, Кратчлі, але ж можна спробувати, розумієте. Це мене просто лютило. Правду кажучи, я смертельно втомився від цього Еннекса і в кожному разі хотів переїхати звідти.

Та нічого в моєму житті не змінювалося, можу це довести. Одна з причин, чому так само я втомився від тітки Енні, полягала в тому, що я почав цікавитися книжками, з тих, які можна

купити в книгарнях Сохо, такими, де оголені жінки тощо. Журнали я ще ховати міг, але були такі книжки, які я б хотів купити і не міг, бо їх могла побачити тітка. Я завжди хотів займатися фотографією, одразу ж, звичайно, купив фотоапарат, «лейку», найкращий, з телефотолінзою тощо; головним її призначенням було знімати метеликів живими, як славнозвісний містер С. Бофой; але також часто мені, коли я ходив шукати собі поповнення колекції, на очі траплялося всяке інше; вам, певно, буде дивно, на що наважуються пари в таких місцях, де такого зазвичай люди не роблять, — то й такі знімки в мене також були.

Звичайно, те, як у мене було з тією жінкою, мене засмутило на додачу до всього іншого. Наприклад, тітка Енні заповзялася поїхати в морський круїз до Австралії в гості до свого сина Боба і дядька Стива, її молодшого брата і його сім'ї, і вона хотіла, щоб я теж із ними поїхав, але я вже не хотів бути з тіткою Енні й Мейбл. Не те що я ненавидів їх, але іншим одразу видно, що вони таке, навіть більше, ніж це видно з мене. Було очевидно: вони дрібні люди, які ніколи не відходили далеко від дому. Наприклад, вони завжди очікували, що я з ними все робитиму, казатиму, куди я пішов і що робив, коли випадково проведу якусь годину сам. Наступного дня після згаданої вище події я сказав їм, що до Австралії не поїду. Вони не надто тяжко

це сприйняли, гадаю, вони мали час подумати, що, врешті-решт, це робиться за мої гроші.

Уперше я пішов шукати Міранду за кілька днів по тому, як з'їздив до Саутгемптона провести тітку Енні; якщо бути точним, це було 10 травня. Я повернувся до Лондона. У мене не було жодного конкретного плану, і я сказав тітці Енні й Мейбл, що, можливо, поїду за кордон, але ще точно не вирішив. Тітка Енні боялася, по-справжньому боялася: увечері напередодні від'їзду вона мала дуже серйозну розмову зі мною: мовляв, сподіваюся, ти ж не збираєшся одружуватися — вона мала на увазі, не збираюся одружуватися, не познайомивши її з нареченою. Вона багато разів казала, що це, звичайно, мої гроші і моє життя, і який я щедрий, і таке інше, але я бачив, що вона дійсно боялася, що я одружуся з якоюсь дівчиною — і вони втратять усі ті гроші, яких вони, в кожному разі, соромилися. Я її не винуватив, це природна поведінка, особливо коли дочка неповносправна. Я гадаю, таких, як Мейбл, слід було б якось безболісно позбуватися, але мова не про це.

А збирався я (готуючись до цього, я вже купив найкраще спорядження в Лондоні) поїхати в якісь місця, де водяться рідкісні види й аберації, добувати їх. Я маю на увазі: приїхати туди й залишатися там, скільки схочу, ходити по нові

екземпляри для колекції і фотографувати. Я брав уроки водіння перед тим, як вони поїхали, і придбав особливий фургон. Я хотів добути багато видів — наприклад, деяких косатців³, хвостатку сливову, синявця аріона, деяких рідкісних шашечниць, як-от аталію та цинксію. Таке в більшості колекціонерів трапляється раз на все життя. Нічні метелики теж мені були потрібні. Я гадав, що зможу їх зловити.

Я хочу сказати: те, що вона виявилася моєю гостею, сталося несподівано, я цього не планував, відколи отримав ті гроші.

Ну, звичайно, щойно тітка Енні й Мейбл зникли з обр'ю, я купив ті книжки, які хотів. У деяких я бачив такі речі, про існування яких навіть не здогадувався, власне, я відчув огиду, хоча так і засів у готельному номері з усіма тими книжками, де все так відрізнялося від моїх мрій про мене й Міранду. Раптом я побачив, що сам себе схиляю думати про те, що вона назавжди пішла з мого життя, немовби ми й не жили на відстані кількох миль одне від одного (я на той час перебрався до готелю на Паддингтонському вокзалі) і я не маю вдосталь часу розвідати, де вона живе. Це було легко, я знайшов у телефонному довіднику

³ До родини косатцевих належать, наприклад, махаон і аполлон.

Художній коледж Слейда й одного ранку став чекати біля нього у своєму фургоні. Фургон — то була єдина дійсно велика розкіш, яку я собі дозволив. У ньому позаду було особливе відділення з розкладачкою, на якій можна, коли треба, спати; я придбав машину, щоб возити з собою за місто все потрібне обладнання; також я думав, що, маючи фургон, я не буду змушений скрізь брати з собою тітку Енні з Мейбл, коли вони повернуться. Я купував його не для того, для чого потім використав. То була раптова ідея, майже геніальне осяяння.

Першого ранку я її не побачив, але наступного дня нарешті вона з'явилася. Вона прийшла з групою інших студентів, здебільшого чоловіків. Серце так закалатало, що мені стало зле. У мене був фотоапарат наготові, але я не наважився ним скористатися. Вона була така сама, з тією самою легкою походою; вона завжди носила взуття без підборів і не дріботіла, як більшість дівчат. Коли вона рухалася, вона взагалі не думала про чоловіків. Як пташка. Весь той час вона розмовляла з чорнявим молодиком, дуже коротко стриженем, з невеликим чубом, дуже артистичної зовнішності. Спочатку їх було шестеро, але потім вона і той чоловік перейшли вулицю. Я вийшов із фургона й подався за ними. Вони пройшли недалеко й зайшли до кав'ярні.

Я, сам не розумію чому, майже мимоволі, теж зайшов до тієї кав'ярні, мене наче потягло туди якоюсь силою. Там було повно людей: студентів, художників тощо; здебільшого в них був бітницький вигляд. Пам'ятаю, на стінах були якісь химерні обличчя й речі. Напевно, то мав бути африканський стиль.

Усередині було надто людно й гамірно, я так рознервувався, що не одразу її побачив. Вона сиділа за другим столиком від кінця зали. Я всівся на табурет коло шинквасу, щоб мати добрий спостережний пункт. Я не наважувався дивитися на неї надто часто, а світло в другому приміщенні було не дуже яскраве.

І тут вона зупинилася просто біля мене. Я вдавав, що читаю газету, тож не бачив, як вона встала з місця. Я відчув, як кров прилила до обличчя, я дивився на шпальту, але нічого не міг читати, як не наважувався глянути навіть краєм ока — вона майже торкалася мене. На ній була сукня в клітинку, біло-синю, руки в неї були відкриті й засмагли, а волосся розпущене по спині.

Вона сказала:

— Дженні, ми зараз геть без грошей, будь ангеликом, дай нам, будь ласка, кілька цигарок.

Дівчина за шинквасом відповіла:

— Це востаннє, - чи щось у такому дусі, і Міранда запевнила її:

— Завтра, обіцяю! — а тоді: — Дай тобі Боже здоров'я! — коли та дівчина дала їй цигарки.

Це тривало буквально п'ять секунд, вона повернулася до того молодого чоловіка, але звук її голосу перетворив Міранду для мене з мрії на справжню людину. Не можу сказати, що в тому голосі було особливе. Звичайно, це був голос освіченої людини, але без отієї претензійності, вона не підлещувалася, не канючила цигарки й не вимагала, вона їх просто попросила, легко, у тому не відчувалося нічого оцього новомодного. Вона, можна сказати, говорила, як ходила.

Я якомога швидше розплатився і пішов назад до свого фургона, готелю «Креморн» і мого номера. Мені було по-справжньому сумно. Частково через те, що вона мусила позичати цигарки, бо не мала грошей, а в мене було шістдесят тисяч фунтів (десять тисяч я дав тітці), які я був готовий кинути до її ніг — бо саме так відчував. Я відчував, що готовий зробити будь-що, аби з нею познайомитись, її порадувати, стати її другом, мати змогу дивитися на неї не криючись, не підглядати нишком. Щоб показати, що я відчуваю, я поклав у конверт п'ять п'ятифунтових банкнот і написав на конверті: «Міранді Грей, Художній коледж Слейда»... тільки, звичайно, я цей конверт не відіслав. Якби я мав змогу бачити її обличчя, коли вона його відкриє, то відіслав би.

Саме того дня я вперше подумав про те, що незабаром здійснилося. Спочатку я уявляв, що на неї напав якийсь чоловік, а я підбігаю і рятую її. Потім якось так уявилося, що нападником був я, тільки не завдав їй шкоди; я її спіймав і повіз у фургоні до будинку в глушині, і там вона була моєю шляхетною полонянкою. Поступово вона б дізналася, хто я, і я б їй сподобався, а тоді ця мрія реалізувалася б у життя в новому будинку, весілля, дітей і таке інше.

Ця мрія не давала мені спокою. Через неї я вночі не спав, забував, що робив протягом дня. Я весь час сидів у «Креморні». Це вже була не мрія, я почав уявляти, що так воно й буде (звичайно, я тільки уявляв, що це станеться, то була така собі гра), тож я міркував, як це зробити — що саме продумати і як влаштувати тощо. Я думав, що не зможу познайомитися з нею у звичайний спосіб, але якщо вона буде зі мною, то побачить, що в мені є доброго, зрозуміє. Я завжди думав, що вона зрозуміє.

Далі я почав читати модні газети, із тієї самої причини почав ходити до Національної галереї та галереї Тейт. Мені там не дуже сподобалося, це нагадувало експозицію іноземних видів в Ентомологічному відділі Музею природничої історії: красиві, але незнайомі, тобто не такі знайомі

мені, як наші, британські. Проте я ходив, аби я міг з нею розмовляти, щоб не видаватися невігласом.

В одній із недільних газет я побачив рекламу великими літерами на сторінці про продаж будинків. Я нічого на ній не шукав, але те оголошення немовби притягло мій погляд, коли я гортав сторінки. «ПОДАЛІ ВІД МІСЬКОЇ МЕТУШНІ?» — було написано там. Саме так. А далі:

«Старий котедж, чарівне відлюдне розташування, великий сад, 1 год машиною від Лондона, дві милі від найближчого села...»

І так далі. Наступного ранку я поїхав дивитися. Зателефонував агентові з нерухомості в Льюїсі й домовився, щоб мене зустріли біля того будиночка. Я придбав мапу Сассекса. Ось так воно — мати гроші. Жодної перешкоди.

Я очікував чогось геть розваленого. Будинок, звісно, був старий — зовні білий із чорними балками, давня кам'яна черепиця. Котедж стояв одинцем. Коли я під'їхав, із нього вийшов агент. Я собі уявляв його старшим, а то виявився мій одноліток, але з отих випускників приватних шкіл, просто набитий придуркуватими зауваженнями, які мали б бути смішними, немовби продавати абищо принижувало його гідність і продаж будинку чимось відрізнявся від торгівлі в крамниці. Він моментально спричинив відразу своєю

допитливістю. Проте я вважав, що краще спочатку все оглянути, коли вже проїхав такий шлях. Кімнати були такі собі, але будиночок мав усі сучасні вигоди: електрику, телефон тощо. Він належав якомусь адміралові на пенсії чи що, той помер, а наступний покупець також раптово помер — і ось будинок продається.

Зауважу все ж, що спускався до підвалів без думки підшукувати місце для таємної гості. Навіщо я це робив, мені важко пояснити.

Просто не знаю. Те, що робиш зараз, розмиває те, що робилося раніше.

Той чоловік хотів знати, чи я купую це лише для себе. Я відповів, що для тітки. Сказав правду, що хочу зробити їй сюрприз, коли вона повернеться з Австралії, і таке інше.

— А як щодо ціни? — питав він.

— Мені нещодавно багато грошей прийшло, — пояснив я, щоб розчавити його. Він заговорив про це, коли ми спускалися сходами в будинку і я гадав, що вже все побачив. Я навіть хотів був заявити агентові, що будинок мені не підходить, що він замалий, щоб ще сильніше його розчавити. Аж ось він сказав:

— Он як! Ну то маєте готувати підвали.

Треба було пройти в бік заднього двору, там біля виходу були двері. Він витяг ключ із-під вазона з квітами. Звичайно, електрику було вимкнено, але

в нього був ліхтар. Туди не проходило сонце, було сиро й неприємно. Углиб спускалися кам'яні сходи. Унизу агент поводив ліхтарем. Стіни хтось побілів, але дуже давно, де-не-де вапно обсипалось, і вони стали рябими.

— Він проходить під усім будинком, — пояснив агент, — а ще є ось, — він присвітив, і я побачив у кутку двері в стіні саме навпроти сходів. Там був ще один великий підвал, до нього вниз вели ще чотири сходинки; це приміщення вже було нижче і з дещо склепінчастою стелею, схоже на підземелля, що інколи бувають під церквами. Сходи діагонально спускалися в куток кімнати, вона немовби втікала.

— Для оргій — те, що треба, — зауважив агент.

— А для чого це було раніше? — поцікавився я, не звертаючи увагу на його дурний дотеп.

Він припускав, що, напевне, підвали такі великі, бо будиночок дуже відлюдний. Треба було тримати в них великі запаси. Або тут могла бути таємна римо-католицька каплиця. Один з електриків казав, що тут було лігво контрабандистів, перевалочний пункт між Нью-Гейвеном і Лондоном.

Ну то ми пішли назад, нагору. Коли він замкнув двері й поклав ключ під вазон із квітами, усе те підземелля зникло, наче й не було його. То

був інший світ. Це завжди було так. Іноді я прокидався — і мені здавалося, що це сон, доки я знову не спускався вниз.

Агент поглянув на годинник.

— Мене це цікавить, — сказав я. — Дуже цікавить.

Я так розхвилювався, що він здивовано подивився на мене, і я додав:

— Думаю, я його візьму.

Я сам собі дивувався. Адже раніше я завжди хотів чогось сучасного, новітнього, а не такого старого, ще й у глушині.

Він стояв там такий безглуздий, здивований із того, що мене так цікавить той будинок, що в мене є гроші, - напевно, більшість із них такі.

Тоді він поїхав назад до Льюїса. Він мав підвезти ще одного покупця, а я пообіцяв, що почекаю в саду й обміркую остаточне рішення.

Сад був гарний, він виходив за будинок на поле люцерни, яку любляють метелики. Поле підіймається на пагорб (це на північ). На схід від котеджу ліс обабіч дороги, яка веде долиною до Льюїса. На захід — поля. Десь за три чверті милі під горбом стоїть ферма, то найближчий будинок. Якщо глянути на південь, краєвид чудовий, тільки його трохи затуляють живопліт перед будинком і дерева. І гараж гарний.

Я повернувся до будинку, знову витяг ключ із-під вазона і пішов до підвалів. Внутрішнє підземелля, напевне, було на глибині півтора-два метри. Там було сиро, стіни нагадували мокре дерево взимку; видно мені було погано, бо присвічував лише запальничкою. Було страшно, але я не забобонний.

Хтось скаже, що мені пощастило з першого разу знайти те, що хотів, однак рано чи пізно я все одно б знайшов місце на свій смак. Я мав гроші й бажання. Чудно, але оце Кратчлі й називав пробивною здатністю. В Еннексі я зовсім не був пробивним, мені це не личило. Проте хотів би я бачити, як би Кратчлі організував те, що минулого літа організував я, і довів справу до кінця. Я не хочу вихвалитись, але це було непросто.

Тими днями я прочитав у газеті (афоризм дня): «Мета для душі — як вода для тіла». І це дуже правильно, на мою скромну думку. Коли Міранда стала метою мого життя, маю сказати, виявилось, що я щонайменше не гірший за інших.

Я мав віддати ще п'ятсот фунтів понад зазначене в оголошенні, були інші покупці, всі мене намагалися стригти: страховик, будівельник, оформлювачі, меблярі з Льюїса, — коли я взявся обставляти будинок. Через гроші я не переймався, не в грошах річ. Я одержував довгі листи від тітки

Енні, я на них відписував, зазначаючи там цифри вдвічі менші, ніж ті, які насправді платив.

Я домовився з електриками, щоб вони провели світло в підвал, зі слюсарями, щоб провели туди воду й поставили раковину. Я гадав, що займатимуся теслярством і фотографією і то буде моя майстерня. Я не брешу, мені було що робити з дерева. І я вже мав знімки, котрі не можна було здавати до фотомайстерні. Нічого такого. Просто пари.

Наприкінці серпня майстри пішли, а я переселився до будинку. Почну з того, що я почувався наче вві сні. Але невдовзі це відчуття зникло. Мені не дали спокою настільки, наскільки я очікував. Приходив якийсь чоловік, бажаючи займатися садом, він це завжди робив і дуже образився, коли я його відправив геть. Потім прийшов сільський вікарій, і я мусив повестися з ним грубо. Я сказав, що хочу, щоб мені дали спокій, що я нонконформіст і не бажаю мати жодних справ із селом, — і він із претензійним гнівом пішов. Приїжджали кілька пересувних крамарів, я відмовився і від їхніх послуг. Сказав, що все купую в Льюїсі.

Телефон я теж від'єднав.

Згодом у мене з'явилася звичка замикати ворота: то були лише ґрати, але із замком. Раз чи двічі я бачив, як у двір зазирають торгівці, але

невдовзі люди, здається, все зрозуміли. Мені дали спокій, і я зміг продовжити роботу.

Місяць чи більше я працював над планами. Весь цей час я був сам: добре, що я не мав справжніх друзів. (Адже тих людей з Еннекса не можна було назвати моїми друзями: я не сумував за ними, а вони за мною.)

Я раніше робив усяку всячину для тітки Енні, мене навчив теслярувати дядько Дик. Мені ця справа давалася непогано і таке інше, тож я обладнав кімнату дуже мило, хоча виходить, що я сам себе хвалю. Коли все підсохло, я вистелив усі стіни кількома шарами повсті для ізоляції, а тоді оздобив стіни (побілені) гарним помаранчевим килимом (веселим). Заніс туди ліжко й комод. Стіл, крісло тощо. В одному кутку поставив ширму, а за нею умивальник і похідний туалет тощо — вийшла майже окрема маленька кімнатка. Я заніс туди інші речі, валізи і багато книжок про живопис, романів, щоб було затишніше, — так і вийшло. Картини вішати я не ризикнув, розуміючи, що вона має тонкий смак.

Однією з проблем, звичайно, були двері і шум. На вході до її кімнати був чудовий дубовий одвірок, а дверей не було, і я зробив їх сам — то була моя найскладніша робота. Перші двері, які я зробив, не вдалились, але другі вийшли краще. Навіть чоловік не зміг би їх вибити, не кажучи вже про

таке крихке створіння, як вона. Вони були з витриманої деревини завтовшки п'ять сантиметрів, ізсередини оббиті залізом, щоб вона не змогла дістатися до дерева. Вони важили добру тонну, повісити їх на петлі було непросто, але врешті я це зробив. Зовні я зробив широкі, по двадцять п'ять сантиметрів завширшки, засуви. Тоді я вчинив дещо дуже розумне. Я зробив щось на зразок шафи для інструментів і всіляких подібних речей зі старих дощок і на дерев'яних петлях прилаштував її перед тими дверима, тож на перший погляд здавалося, ніби то просто якась стара ніша з полицями. Відсунути їх — ось вам і двері. Полиці також не пропускали жодних звуків ізсередини. Ще я зробив засув на підвальних дверях ізсередини, щоб у разі потреби замикатись, аби мене не турбували. І сигналізацію. Найпростішу, для ночі.

У першому підвалі я поставив маленьку плитку та інші зручності. Я не був упевнений, що за мною ніхто не підглядатиме, а їм видалося б дивним, що я весь час бігаю з тацями то вгору, то вниз. Але оскільки все було в задній частині будинку, то я не дуже переймався, бо бачив, що там лише поля й ліси. У кожному разі, з двох боків саду стіна, а далі живопліт, крізь який нічого не видно. Усе було майже ідеально. Подумав я й про те, щоб провести сходи зсередини, але це було б дорого і я не ризикнув привертати до себе підозри. Зараз

робітникам довіряти не можна, вони все хочуть знати.

Весь цей час я не вважав, що це серйозно. Розумію, напевне, це звучить дуже дивно, але саме так і було. Тоді я, звичайно, собі казав, що ніколи цього не зроблю, це просто гра. І навіть такої гри я б не влаштовував, коли б не мав стільки часу і грошей. На мою думку, багато з тих, хто здається щасливим, зробили б те саме чи щось подібне, коли б мали стільки часу і грошей. Я хочу сказати, погратися в щось таке, чого б не зробили. Влада розбещує, завжди казав мій учитель у школі. А Гроші — це Влада.

Далі я накупив для неї одягу в лондонській крамниці. Власне, я побачив продавщицю із саме такою фігурою, як у неї, назвав їй кольори, в яких бачив Міранду, і докупив усього, що, кажуть, потрібно дівчатам. Я вигадав історію про подружку з півночі, у якої вкрали весь багаж, і казав, що хочу зробити їй сюрприз і таке інше. Не думаю, що мені в крамниці повірили, але я був вигідний клієнт — того ранку я залишив у них майже дев'яносто фунтів.

Я міг ночами міркувати про запобіжні заходи. Я приходив до її кімнати, сідав і міркував, як вона могла б утекти. Я думав, що вона, мабуть, знає про електрику, зараз такі дівчата, що з ними не вгадаєш, тож я завжди ходив у взутті на гумовій підшві,

ніколи не торкався вимикача, не перевіривши все уважно. Купив спеціальний спалювач для її сміття. Розумів, жодна її річ не має вийти з цього будинку. Ніякого прання. Завжди щось знайдеться.

Нарешті я повернувся в Лондон до готелю «Креморн». Кілька днів я виглядав її, але вона ніяк не траплялася на очі. Я дуже бентежився, але не здавався. Фотоапарата я не брав, розуміючи, що це надто ризиковано, адже я полював на більшу здобич, ніж якийсь вуличний знімок. Двічі ходив до тієї кав'ярні. Одного дня просидів там майже дві години, вдаючи, що читаю книжку, але вона не прийшла. У голову полізли усілякі дикі думки: може, вона померла чи більше не займається малярством тут? Тоді одного дня (я не хотів, щоб мій фургон запам'ятали), коли я виходив з метро на Воррен-стрит, я її побачив. Вона виходила з потяга, що їхав з півночі, на іншій платформі. Далі було легко. Я вийшов за нею з метро, дійшов за нею до коледжу. Наступні дні я стежив за тією станцією. Можливо, вона не завжди поверталася на метро додому, я не бачив її два дні, а на третій вона перетнула вулицю і зайшла на станцію. Ось так я виявив, звідки вона приїжджає. Їздила вона на Гемпстед. На тій станції я зробив так само. Наступного дня я чекав на неї на виході й ішов за нею хвилин десять провулками туди, де вона мешкала. Я проминув будинок, до якого вона

зайшла, побачив його номер, пройшовся вулицею і дізнався її назву.

Того дня я попрацював на славу.

За три дні до того я залишив «Креморн» і кожную ніч проводив в іншому готелі, щоб мене не можна було вистежити. У фургоні в мене було готове ліжко з ременями й шарфами. Я збирався вдатися до хлороформу, колись я використовував його в морилці. Мені дав його знайомий із громадської лабораторії. Хлороформ не вивітрюється, але для певності я вирішив додати до нього трохи тетрахлорметану, який усюди продається.

Я об'їхав район Гемпстед і вивчив його від і до, щоб швидко завернути на Фостерс-стрит. Усе було готове. Отже, тепер я міг стежити і, щойно випаде нагода, усе зробити. Я тими днями був зовсім незвичайний, усе продумував, неначе робив це все життя. Ніби працював таємним агентом чи детективом.

І нарешті, як це інколи буває і з метеликами, усе сталося через десять днів. Я маю на увазі те, що ви ходите туди, де можете зустріти якийсь рідкісний вид, і він вам не трапляється, але іншим разом, навіть не шукаючи, бачите його просто перед собою на квітці, як то кажуть, наче на блюдечку піднесли.

Тої ночі, як завжди, я стояв у провулку біля метро у своєму фургоні. День був приємний, але задушливий, насувалася гроза. Я стояв біля дверей крамниці навпроти виходу з метро і побачив, як вона піднялася сходами, щойно линув дощ. На ній не було дощовика, тільки джемпер. Вона швидко забігла за ріг у станцію. Я перейшов вулицю, навколо ходило багато люду. Вона була в телефонній будці. Вийшовши звідти, замість того щоб піти, як завжди, вгору, пішла іншою вулицею. Я попрямував за нею, думаючи, що ніякої користі від того не буде, адже я не розумів, що вона робить. Та вона раптом метнулася в бічну вулицю, там був кінотеатр, куди вона і зайшла. Я все зрозумів: вона телефонувала туди, де живе, і попередила, що пішов дощ і вона пере чекає його в кіно. Я знав, що це мій шанс, якщо ніхто не прийде її зустрічати. Я зайшов до кіно за нею і подивився, скільки триває сеанс. Виявив — дві години. Я вирішив ризикнути; можливо, бажав дати долі можливість мене зупинити. Я пішов до кафе й по вечеряв. Потім повернувся до свого фургона і припаркував його там, звідки було видно вихід із кіно. Я не знав, чого чекати — може, її зустрічатиме друг. Я хочу сказати, що відчув, як мене немовби підхопило течією і понесло: може, на щось наткнуся, може, проскочу.

Вона вийшла сама рівно за дві години; дощ більш-менш припинився, і від хмар було майже темно. Я дивився, як вона звично підіймається на пагорб. Тоді я проїхав повз неї до такої точки, яку вона напевне мала проходити. На тому місці дорога до її дому відгалужувалася від іншого шляху. З одного боку там були дерева й кущі, а з другого — величезний особняк на великій ділянці. Схоже, він був порожній. Вище також стояли будинки, всі великі. Перша частина її шляху пролягала через добре освітлені вулиці.

Тільки це місце годилося.

У мене в кишеню макінтоша була вшита особлива пластикова торбинка, у якій я тримав трохи хлороформу і тетрахлорметану, а також ватний тампон, так щоб він був просочений і не вивірювався. Із закритого клапана запах не вивірювався, а за секунду в разі потреби все можна було застосувати.

З'явилися дві літні жінки з парасольками (знову почало дощити) і пішли вулицею в мій бік. Саме цього я й не хотів, я знав, що вона ось-ось прийде, і мало не здався тієї миті. Але я завернув за ріг, і вони, без угаву балакаючи, пройшли повз мене, мабуть, навіть не помітивши і фургона, і мене. По всьому району були припарковані машини. Минула хвилина. Я вийшов і відчинив заднє відділення. Усе було сплановано. А тоді

підійшла вона. Вона швидко йшла вперед метрів за двадцять, я її не одразу помітив. Якби вечір був ясний, не знаю, що б я зробив. Але оцей вітер хитав дерева. Поривчастий. Я бачив, що за нею ніхто не йде. І ось вона майже поруч, іде тротуаром. Дивно, наспівуючи собі під ніс.

Я звернувся до неї:

— Вибачте, будь ласка, ви на собаках розумієтесь?

Вона здивовано зупинилася.

— Що? — спитала вона.

— Це так жахливо, я щойно одного збив, — сказав я. — Він вискочив на дорогу. Не знаю, що з ним робити. Він не мертвий. — Я схвильовано озирнувся на задню частину машини.

— Бідолашний! — сказала вона.

Вона підійшла ближче до мене, щоб подивитися. Саме на це я й сподівався.

— Крові немає, - сказав я, — але він не рухається.

Тоді вона підійшла до відчинених задніх дверей, а я відступив, немовби даючи їй подивитися. Вона нахилилася, щоб зазирнути, я озирнувся на дорогу — нікого, — і тут вона й спіймалася. Вона не видала жодного звуку, настільки була здивована, а я притулив тампон, який заготував у кишені, до її рота і носа, притиснув її до себе, я відчував запах випарів, вона

виривалась як навіжена, але не була дуже сильною, вона виявилася навіть меншою, ніж мені здавалося. Вона видала якийсь булькаючий звук. Я знову глянув на дорогу і подумав, що ось, так воно і є: вона боротиметься, а я буду змушений або зробити їй боляче, або тікати. Я був готовий і до втечі. Але раптом вона обм'якла, і я вже тримав її не для того, щоб вона не втекла, а щоб вона не впала. Я наполовину заштовхав її до фургона, тоді розчахнув двері, затяг її за собою, а потім тихо зачинив двері. Я перекотив її і поклав на ліжко. Вона була моя, я раптом дуже розхвилювався, зрозумівши, що це зробив. Спочатку я заткнув їй рота, а тоді прив'язав її до ліжка, без поспіху, без паніки, саме так, як планував. Тоді я переліз на водійське крісло. Це все тривало хвилину. Я поїхав дорогою — не надто швидко, а спокійно й повільно — і завернув у відоме мені місце в парку Гемпстед-Гіт. Там я знову перебрався назад, прив'язав її як слід, шарфами тощо, щоб їй не було боляче, щоб вона не могла кричати чи кидатися в різні боки і таке інше. Вона ще була непритомна, але дихала, я чув, неначе застуджена, тож я знав, що з нею все гаразд.

Біля Редгілла я звернув з основного шляху, як планував, на безлюдну бічну дорогу, а тоді знову подивився, як там вона. Я поклав ліхтарик так, щоб він давав трохи світла і було видно. Вона не спала. Її очі здавалися дуже великими, не переляканими, а

якимись майже гордими, наче вона вирішила нізащо не лякатися за жодних обставин.

Я промовив:

— Не бійся, я не заподію тобі шкоди.

Вона й далі так само дивилася на мене.

Було незручно. Я не знав, що сказати. Я запитав:

— З тобою все гаразд, тобі нічого не треба? — але це прозвучало як дурниця. Справді я хотів поцікавитися, чи не треба їй вийти з машини.

Вона почала хитати головою. Я зрозумів, вона має на увазі, що їй заважає кляп.

Я сказав:

— Ми далеко за містом, немає сенсу кричати. Якщо кричатимеш, я знову напну кляп, розумієш?

Вона кивнула, і я розв'язав шарф. Перш ніж я зміг будь-що зробити, вона, наскільки змогла, підвелася, перехилилася набік, і її знудило. Це було жахливо, я чув запах хлороформу й нудоти. Вона нічого не сказала. Тільки стогнала. Я геть розгубився і не знав, що робити. Я раптом відчув, що маю привезти її додому якомога швидше, і знову причепив їй кляп. Вона опиралася, я чув, як вона з-під тканини каже: «Ні, ні, не треба», — це було жахливо, але я змусив себе це зробити, бо знав, що це, врешті, робиться заради того, щоб було краще. Тоді я заліз на водійське сидіння, і ми поїхали далі.

Ми були вдома після половини на одинадцяті. Я заїхав у гараж, зайшов і подивився, чи нічого не сталося в домі за моєї відсутності. Не те що я чекав чогось особливого, але обережність ніколи не завадить. Я сходив до її кімнати, усе було гаразд, було не душно, бо я залишав двері відчиненими. Попередньої ночі я спав там, щоб перевірити, чи досить там повітря, і все було гаразд. Було там усе, щоб робити чай і таке інше. Кімната виглядала дуже затишно.

Ну ось нарешті й настала велика мить. Я пішов до гаража і відчинив задні двері фургона. Ця частина операції також була продумана. Я став її відв'язувати, посадив її, причому руки й ноги ще не розв'язував. Вона трохи побрикалась, і я був змушений попередити, що коли вона не припинить, то доведеться знову застосувати хлороформ і тетрахлорметан (які їй показав), але якщо вона поводитиметься спокійно, то не завдам їй шкоди. Це допомогло. Я підняв її, вона виявилася не такою важкою, як мені здавалося; я легко зніс її вниз; у дверях до її кімнати ми трохи поборолись, але вона не дуже багато змогла зробити. Я поклав її на ліжко. Справу було зроблено.

Вона була бліда, трохи нудоти потрапило на її синій джемпер, виглядало недобре; але в її очах не було страху. Це було дивно. Вона просто вичікувально дивилася на мене.

Я пояснив:

— Це твоя кімната. Якщо ти робитимеш те, що я скажу, я не завдам тобі шкоди. Кричати немає сенсу. Назовні звідси звук не проходить, та й немає в цих місцях кому слухати. Зараз я тебе залишу, тут є печиво і сендвічі — я купив на Гемпстеді, - і можеш собі запарити чай або какао. Завтра вранці я прийду.

Я розумів, вона хоче, щоб я зняв з неї кляп, але я цього не зробив. Натомість розв'язав їй руки і швидко вийшов; вона стала стягувати з себе кляп, а я зачинив двері й засунув засуви. Я чув, як вона кричить: «Повернись!» Потім знову, але не гучно. Тоді вона стала смикати двері, але не надто сильно. Била по них чимось твердим. Здається, то була її щітка для волосся. Звуку було небагато, проте я поставив на місце фальшиві полиці і розумів, що знадвору нічого все одно не чути. Про всяк випадок я ще годину провів у зовнішньому підвалі. Необхідності в цьому не було, в її кімнаті не залишилося нічого такого, чим можна було б виламати двері, навіть маючи силу; чашки і блюдця я закупив пластикові, а чайник і прибори — алюмінієві і таке інше.

Врешті-решт я пішов нагору і ліг у ліжку. Вона була моєю гостею — і більше я ні про що не думав. Я довго лежав без сну, міркуючи про різні речі. Я був дещо непевний, чи не вистежив хтось

мій фургон, але таких фургонів сотні, і хвилювався я тільки щодо отих двох літніх жінок, які проходили повз.

Ну ось, я лежав, думаючи про те, як там вона внизу, їй, напевне, теж не спиться. Переді мною проходили добрі фантазії, в яких я спускався вниз і втішав її; я був схвилюваний: можливо, я занадто далеко зайшов, давши волю власній мрії, але я насправді не тривожився, я знав, що моя любов її варта. Тоді я заснув.

Потім вона мені казала, яку погану річ я вчинив і що мені необхідно постаратися це зрозуміти. Можу зауважити, що того вечора я був щасливий і почувався як людина, яка зробила щось дуже сміливе, на кшталт піднятися на Еверест чи вдіяти щось на ворожій території. Я почувався таким щасливим, бо мої наміри були якнайкращими. Цього вона так і не збагнула.

Одне слово, той вечір був найкращою подією в моєму житті (крім хіба що виграшу на тоталізаторі). Це було все одно як знову спіймати синявця лісового чи перламутрівку блискучу. Я хочу сказати, що такого можна спромогтися хіба що раз у житті, та й то не завжди; про таке людина мріє більше, ніж, власне, очікує, що мрія колись здійсниться.

Будильник мені не знадобився, я встав навіть раніше, ніж він задзвонив. Я спустився, замкнув за

собою зовнішній підвал. Я все спланував. Постукав у двері і крикнув: «Вставай, будь ласка!», почекав десять хвилин, тоді відімкнув засуви й увійшов. Я приніс із собою її сумочку, яку, звичайно, обшукав. Там не було нічого такого, чим вона могла б скористатися для втечі, крім пилочки для нігтів і стругачки з лезом, їх я звідти вийняв.

Світло було ввімкнене, вона стояла біля крісла. Повністю вдягнена. І вона знову стала мене роздивлятися, без тіні страху, навіть зухвало. Дивно, вона була не зовсім така, якою я завжди її пам'ятав. Щоправда, так близько я її ще ніколи не бачив.

Я сказав:

— Сподіваюся, ти добре спала.

— Де я, хто ви, навіщо мене сюди привезли? — вона промовила це холодно, зовсім не різко.

— Не можу тобі відповісти.

Вона заявила:

— Я вимагаю, щоб мене зараз же відпустили.

Це жахливе неподобство.

Ми стояли й дивились одне на одного.

— Відійди з дороги, я йду звідси.

Вона пішла просто на мене до дверей. Але я не зрушив із місця. Якоїсь миті я думав, що вона кине́ться на мене, але, напевне, вона розуміла, що це було б дурницею. Я був налаштований рішуче,

вона б не змогла мене перемогти. Вона зупинилася зовсім близько від мене і повторила:

— Відійди з дороги.

Я озвався:

— Поки що тобі цього не можна. Будь ласка, не змушуй мене знову застосувати силу.

Вона люто й холодно поглянула на мене, тоді відвернулася.

— Я не знаю, — промовила вона, — за кого ви мене вважаєте. Якщо думаєте, що я дочка багатих батьків і за мене дадуть великий викуп, то будете розчаровані.

— Я знаю, хто ти, — заперечив я. — Річ не в грошах.

Я не знав, що говорити. Я був такий схвильований — нарешті я побачив її тут живу і справжню. Я так нервувався. Я хотів подивитися на її обличчя, на її чарівне волосся, на неї всю, таку милу й невеличку, але не міг — вона дивилася просто на мене. Запала дивна мовчанка.

Раптом вона, немовби звинувачуючи, запитала:

— А може, я знаю, хто ти?

Я зашарівся, нічого не міг із собою вдіяти, таке в мої плани не входило, я ніколи не думав, що вона знає, хто я.

— Ратуша Еннекса, — повільно вимовила вона.